

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
Majandusteaduskond
Rahvusvaheliste suhete instituut
Euroopa uuringute õppetool

Sirli Väli

**KONTROLLIMATU RÄNDEKRIISI JA
INIMSMUUGELDAMISE ALLA JÄÄNUD EUROOPA:
KUIDAS EDASI**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Aksel Kirch, PhD

Tallinn 2016

Olen koostanud töö iseseisvalt.

Töö koostamisel kasutatud kõikidele teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele on viidatud.

Sirli Väli.....

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 123391

Üliõpilase e-posti aadress: sirliv2li@gmail.com

Juhendaja Aksel Kirch, PhD:

Töö vastab bakalaureusetööle esitatud nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(ametikoht, nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

ABSTRAKT	3
SISSEJUHATUS	4
1. PÕHIMÕISTED JA RAHVUSVAHELISTE INSTITUTSIOONIDE TEGEVUSE ANALÜÜS AASTATEL 2000 -2011 SEoses INIMKAUBANDUSEGA	6
1.1. Põhimõistete definitsioonid	6
1.2. Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise konventsioon – dokument, mis võimaldas alustada võitlust inimkaubandusega..	9
1.3. Pärast Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise konventsiooni vastu võtmist toimunud sündmused kuni 2011. aastani	10
2. RÄNDEKRIISI TEKKE PÕHJUSED, SELLEGA KAASNENUD INIMKAUBANDUSE JA INIMSMUUGELDAMISE ANALÜÜS	12
2.1. Araabia kevad	12
2.1.1. Araabia suurim rahvusvahelise võimuvõitluse ja huvide kokkupõrke konfliktikolle – Süüria	13
2.2. Inimsmuugeldamine ja -kaubandus	16
2.3. Massiline ebaseaduslik inimränne Euroopasse.....	18
3. MILLISTE VAHENDITEGA ANNAKS LEEVENDADA RÄNDEKRIISI NING VÄHENDADA INIMKAUBANDUST LÄHITULEVIKUS?	21
3.1. Rahvusvaheliste institutsioonide ja riikide tegevus seoses rändekriisiga.....	21
3.1.1. Kasutusele võetud meetmed inimsmuugeldamise lõpetamiseks.....	24
3.2. Kas transiidiriigid Kreeka ja Türgi teevad omalt poolt vajaliku, et kriisi leevendada? ..	25
3.3. Visioonid rändekriisi teemal: „Mis saab edasi?“	26
KOKKUVÕTE	28
VIIDATUD ALLIKAD	32
SUMMARY	37

ABSTRAKT

Töö pealkiri on: Kontrollimatu rändekriisi ja inimsmuugeldamise alla jäänud Euroopa: kuidas edasi

Käesoleva töö eesmärgiks oli uurida, millised sündmused aitasid kaasa rändekriisi tekkimisele, miks ei suudetud seda ette näha ning kuidas on see olukord Euroopa Liitu mõjutanud. Samuti oli eesmärgiks uurida, mida teevad rahvusvahelised institutsioonid ja riigid, et rändekriisi leevendada ja vähendada inimestega smuugeldamist.

Töö käigus analüüsiti, millist mõju avaldas Araabia kevade ja Süüria kodussõja puhkemine ning Euroopa Liidu senine pagulaspoliitika rändekriisi tekkimisele. Lisaks analüüsiti rahvusvaheliste institutsioonide ja riikide poolt tehtut, et leevendada rändekriisi ja vähendada inimestega smuugeldamist.

Andmete kogumine ja analüüs toimus õigusaktidest, konventsioonidest, ametlikest dokumentidest, aruannetest, monograafiatest ja teadusartiklitest. Analüüsi käigus selgus, et 2011. aastal alanud Araabia kevad oli araablaste protsesti märgiks valitseva diktaatorliku elukorralduse vastu. Araabia kevade üheks verisemaks maaks kujunes Süüria. Igapäevaseks nähtuseks kujunenud lahingud, pommitamised ning röövimine, tingisid inimeste massilise kodumaalt lahkumise ja rändekriisi puhkemise. Samuti on soodustanud inimeste massilist rännet Euroopa Liitu, viimase senise pagulaspoliitika solidaarsuse põhimõtte, mille alusel on abivajajad alati vastu võetud. Analüüs kinnitab, et rändekriisi on võimalik leevendada kui valitseb nii Euroopa Liidu sisene kui ka väline koostöö. Tänapäevaseks on loodud kvoodisüsteem, tugevdatud piirikontrolli ning alustatud varjupaigasüsteemi loomist. Euroopa Liit on toetanud ka Türgit, Liibanoni ja Jordaaniat, pakkudes neile nii humanitaarabi kui ka rahalist toetust.

Võtmesõnad: rändekriis, inimsmuugeldamine, Süüria kodusõda, Araabia kevad, Euroopa Liit, ÜRO, ÜRO Rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise konventsioon.

SISSEJUHATUS

Rändekriis on Põhja-Aafrikas ja Lähis-Idas toimunud viie aasta pikkuse sõja tagajärg, mis on 2015. aasta lõpuks haaranud enda keerisesse suure osa Vahemere-maadest. Tänapäevaseks kulmineerunud sündmused said alguse 2011. aastal Araabia kevadega. Vastuhaku eesmärk oli väljendada araabiamaaade rahvaste pahameelt valitseva olukorra vastu ja selle tulemusel loodeti saavutada demokraatia. Inimesed olid pikalt kannatanud diktatuuri, inimõiguste puudumist ja nende vabaduste rikkumist. Kui aga toimus Interneti laialdasem kasutuselevõtt ning tekkis ettekujutus mujal maailmas toimuvast, leiti, et ainsaks pääseteeks sellest olukorrast on vastuhakk. Kui Tuneesias ja Egiptuses oli vastuhaku lõpp resulaat edukas, siis Süürias muutus olukord üha lootusetumaks.

Süüria sõda ei ole töö kirjutamise hetkeks, 2015. aasta lõpuks lahendust leidnud, pigem on olukord hullem kui kunagi varem. Kui varem loodeti, et Süüria sõda leiab lahenduse ilma muu maailma sekkumiseta, siis tänapäevaseks on selge, et muu maailm on kohustatud sekkuma. Lisaks on sõjaline olukord kaasa toonud rändekriisi. Inimesed on sunnitud oma kodukohast põgenema, sest inimväärne elu sõjakeskmes ei ole enam võimalik. Rände sihtkohaks on Euroopa, kust loodetakse leida abi, kaitset ja oma elule nii öelda „uus algus“. Euroopa avas esialgu põgenikele oma ukse ning vastu võeti kõik abivajajad. Tänapäevaseks on aga Euroopa kriisi äärel, sest põgenike tulv on üle koormanud paljud riigid, eriti just Vahemere äärsed riigid, mis on põgenike esmaseks kokkupuuteks Euroopaga.

Massiline rände suurenemine on andnud võimaluse ka kuritegevuse levikule. Inimkaubitsejad ja -smuugeldajad teenivad tuhandeid eurosid kasutades ebaseaduslikke meetodeid põgenike Euroopasse toimetamiseks. Kui varem sai rääkida pigem inimkaubandusest, siis tänapäeval on see segunenud inimeste smuugeldamisega ning neil kahel kuriteoliigil on üha raskem vahet teha. Lisaks on rände suurenemine kaasa toonud ka tõsise terrorismiohu. Terroristid kasutavad ära rändekriisi Euroopasse pääsemiseks ning see võimaldab neil oma tegelikke plaane paremini varjata.

Käesoleva töö eesmärgiks on uurida, millised sündmused aitasid kaaasa rändekriisi tekkimisele, miks ei suudetud seda ette näha ning kuidas on see olukord Euroopa Liitu mõjutanud. Lisaks on eesmärgiks uurida, mida teevad rahvusvahelised institutsioonid ja riigid, et rändekriisi leevendada ja vähendada inimestega smuugeldamist.

Autor uurib järgnevate hüpoteeside paikapidavust:

1. Rändekriisi tekkimisele aitas kaasa 2011. aastal alanud Araabia kevade sündmused, sh eriti Süüria kodusõja puhkemine ja Euroopa Liidu senise pagulaspoliitika läbikukkumine.
2. Rändekriisi on võimalik leevendada Euroopa Liidu ja tema naaberriikide vahelise koostöö arendamisega ning migrantide abistamisega transiitriikides.

Töös on kasutatud peamiselt kvalitatiivset uurimismeetodit. Andmete kogumine ja analüüs toimus õigusaktidest, konventsioonidest, ametlikkudest dokumentidest, aruannetest, monograafiatest ja teadusartiklitest.

Käesolev töö koosneb kolmest peatükist. Esimeses peatükis saavad seletuse töös kasutatud põhimõisted ning analüüsitakse rahvusvaheliste institutsioonide inimkaubanduse vastast tegevust aastatel 2000 - 2011. Kirjeldatakse, kuidas mõiste „inimkaubandus“ esmakordselt defineeriti, mille alusel oli võimalik senisest oluliselt jõulisemalt inimkaubanduse vastu võitlusesse asuda. Samuti kirjeldatakse, millised olid arengud inimkaubanduse vastases võitluses aastatel 2000-2011.

Teine peatükk peatub rändekriisil ja sellega kaasnenud inimkaubanduse ja inimsmuugeldamise tekke analüüsil ning selle vastasel võitlusel. Kirjeldatakse rändekriisile eelnenud sündmusi – Araabia kevade algust ning Süüria kodusõja algust. Lisaks analüüsitakse rändekriisiga kaasnenud tagajärgi: inimsmuugeldamine, inimkaubandus ja selle varjus tegutsev terrorism.

Kolmas peatükk püüab leida vastuse küsimusele „Milliste vahenditega annaks leevendada rändekriisi ja vähendada sellega kaasnenud inimkaubandust lähitulevikus?“ Lisaks kirjeldatakse rahvusvaheliste institutsioonide ja riikide tegevust rändekriisi ja inimsmuugeldamise vähendamisel. Spekuleeritakse ka teemal: „Mis ootab Euroopat ees järgnevatel aastatel?“

1. PÕHIMÕISTED JA RAHVUSVAHELISTE INSTITUTSIOONIDE TEGEVUSE ANALÜÜS AASTATEL 2000 -2011 SEOSSES INIMKAUBANDUSEGA

1.1. Põhimõistete definitsioonid

1. **Inimkaubandus** - isiku ärakasutamise eesmärgil tema värbamine, vedamine, üleandmine, majutamine või vastuvõtmine jõu või muu sunnimeetodi kasutamise või sellega ähvardamise, inimröövi, pettuse, võimu kuritarvitamise või isiku abitu seisundi ärakasutamise või teist isikut kontrolliva isiku nõusoleku saavutamiseks makse tegemise või vastuvõtmise või muu hüvise pakkumise või vastuvõtmise teel. Ärakasutamine sisaldab vähemalt teise isiku prostitutsioonile sundimist või muul viisil seksuaalset ärakasutamist, sunniviisilist tööd või teenuseid, orjuses või sama laadi seisundis pidamist või elundite eemaldamist (Inimkaubandusvastane Euroopa... artikkel 4).

2. **Ebaseaduslikult riigis viibiv isik** – isik, kellel puudub õigus (luba) riiki saabumiseks või riigis viibimiseks; sageli nimetatakse ka kõnekeelselt illegaalsiks, kuid korrektsem on kasutada terminit ebaseaduslikult riigis viibiv isik (kuna isik ise ei ole illegaal, tema staatus on) (Pagulased ja Eesti meedia 2015).

3. **Ohvriabi** - elatustaseme tagamine, mis võimaldab ära elada, selliste meetmete abil nagu kohane ja turvaline majutus ning psühholoogiline ja materiaalne abi; juurdepääs esmaabile; vajaduse korral tõlkija ja tõlgi teenuseid; nõustamine ja teavitamine, eelkõige ohvrite seaduslike õiguste ja neile võimaldatavate teenuste kohta, neile arusaadavas keeles; abi, mis võimaldab esindada ja arvesse võtta nende õigusi ja huve kuriteo toimepanijate vastu teostatavate kriminaalmenetluste asjakohastes järkudes; laste juurdepääs haridusele (Inimkaubandusvastane Euroopa... artikkel 12).

4. **Põgenik** - välismaalane, kes on pidanud lahkuma kodumaalt mingi erakorralise sündmuse tõttu (Pagulased ja Eesti meedia 2015).
5. **Organiseeritud kuritegelik grupeering**- struktureeritud grupp, mis koosneb kolmest või enamast inimesest, mis eksisteerib mingil ajaperioodil ja tegutseb eesmärgil, panna toime üks või mitu rasket kuritegu või õigusterikkumist, mis on määratletud Rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise ÜRO konventsioonis, et saada otseselt või kaudselt rahalist või muud materiaalselt kasu (United Nations Convention against Transnational Organized Crime).
6. **Inimkaubanduse ohver** - isik, keda on ekspluateeritud mistahes Inimkaubandusvastase Euroopa Nõukogu konventsioonis mainitud viisil. Ohvri nõusolek ekspluateerimisega ei muuda kuriteo kvalifikatsiooni, kui tegu on toime pandud inimkaubanduse mõiste määratluses nimetatud viisil (Euroopa Nõukogu inimkaubanduse vastu võitlemise konventsiooni preambul).
7. **Inimõigused** – igale inimesele sünnipäraselt kuuluvad õigused, mis põhinevad väarikusel ja mida peetakse võõrandamatuks, kuigi erijuhtudel piiratavateks. Jagunevad poliitilisteks ja kodanikuõigusteks (nt õigus elule, sõnavabadusele, eraelu puutumatusel), majanduslikeks, sotsiaalseteks ja kultuurilisteks (nt õigus haridusele, tervisele, tööle) (Pagulased ja Eesti meedia 2015).
8. **Pagulane** - välismaalane, kes põhjendatult kartes tagakiusamist rassi, usu, rahvuse, poliitiliste veendumuste või sotsiaalsesse gruppi kuulumise pärast viibib väljaspool päritoluriiki ega suuda või kartuse tõttu ei taha saada nimetatud riigilt kaitset ning kelle suhtes ei esine pagulasena tunnustamist välistavat asjaolu (Välismaalasele rahvusvahelise...§ 4).
9. **Päritoluriik** - kodakondsusjärgne riik või endine asukohariik (Välismaalasele rahvusvahelise...§ 8).
10. **Välismaalane** - kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik (Välismaalasele rahvusvahelise...§ 2).
11. **Varjupaigataotleja** - välismaalane, kes on esitanud varjupaigataotluse (Välismaalasele rahvusvahelise...§ 3).
12. **Varjupaigataotlus** - välismaalase esitatud taotlus enda pagulasena tunnustamiseks või täiendava kaitse saajana tunnustamiseks ja endale rahvusvahelise kaitse saamiseks (Välismaalasele rahvusvahelise...§ 3).

13. **Turvaline kolmas riik** - riik, kus on tagatud järgmised põhimõtted:

1) varjupaika taotleva välismaalase elu ja vabadus ei ole ohus tema rassi, usu, rahvuse, sotsiaalsesse gruppi kuulumise või poliitiliste veendumuste tõttu;

2) riigis austatakse välja- või tagasisaatmise lubamatuse põhimõtet vastavalt 28. juuli 1951. aasta Genfi pagulasseisundi konventsioonile, mida on muudetud 31. jaanuari 1967. aasta New Yorgi protokolliga (RT II 1997, 6, 26) (edaspidi Genfi konventsioon);

3) riigis järgitakse rahvusvahelistes õigusaktides sätestatud keeldu saata välismaalane tagasi, kui teda ähvardab piinamine või muu julm, ebainimlik või inimväärikust alandav kohtlemine;

4) välismaalasel on võimalus taotleda pagulasseisundit ning pagulasena tunnustamise korral saada kaitset vastavalt Genfi konventsioonile (Välismaalasele rahvusvahelise...§ 8).

14. **Ümberasustamine** – protseduur, mille käigus toimub inimeste ümberasustamine Euroopa Liidu liikmesriikidesse, kes on ÜRO poolt pagulasteks tunnustatud, aga ei ole veel Euroopa Liitu jõudnud (Pagulasteema: küsimused-vastused).

15. **Ümberpaigutamine** – protseduur, mille käigus toimub inimeste ümberpaigutamine Euroopa Liidu liikmesriikide vahel, kes juba on Euroopa Liidus (Itaalias või Kreekas) (Pagulasteema: küsimused-vastused).

16. **Täiendava kaitse saaja** - välismaalane, kes ei kvalifitseeru pagulaseks, kuid kelle väljasaatmine või kodumaale tagasisaatmine võib talle kaasa tuua tõsise ohu (Pagulasteema: küsimused-vastused).

17. **Rahvusvahelise kaitse saaja** – välismaalane, kes on tunnustatud pagulaseks või täiendava kaitse saajaks ja kellele on antud teises riigis elamisluba (Varjupaiga taotlemine).

18. **Transiitriik** – riik, mida migrant läbib sihtriiki jõudmiseks (Pagulased ja Eesti meedia 2015).

19. **Kalifaat** - kaliifi poolt valitsetud riik (impeerium) (Kes on...2015).

20. **Legaalne immigrant** – seaduslikult ja kõigi dokumentidega teise riiki (ajutiselt) elama asunud välismaalane (Pagulased ja Eesti meedia 2015).

21. **Majandusmigrant** – oma elutingimuste parandamise eesmärgil teise riiki elama asunud välismaalane (Pagulased ja Eesti meedia 2015).

22. **Migratsioon** – inimese või inimeste rühma füüsiline liikumine ühelt alalt teisele, üle riigipiiride või riigi sees, vabatahtlikult või sunniviisiliselt (Pagulased ja Eesti meedia 2015).

23. **Sihtriik** – riik, kuhu migrant plaanib elama asuda (Pagulased ja Eesti meedia 2015).

24. **Inimsmuugeldamine** – organiseeritud kuriteo liik, mille käigus toimetatakse kindla tasu eest riiki isikuid, kellel puudub õigus (luba) riiki saabumiseks või riigis viibimiseks (ebaseaduslikult riigis viibiv isik) ehk tegevus mille käigus leiab asetillegaalne piiriületus. (Aziz et al 2015, 13)

1.2. Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise konventsioon – dokument, mis võimaldas alustada võitlust inimkaubandusega

1990. aastate alguses toimus Euroopa Liidu kahekümne kaheksas riigis märgatav rahvaarvu tõus. Selline nähtus oli seotud rände suurenemisega, (Rahvastikustatistika piirkondlikul tasandil 2015) mille oli põhjustanud Nõukogude Liidu lagunemine ja piiride avanemine lääne suunal (Seksuaalne ekspluateerimine ja inimkaubandus Eestis 2005, 22). Rände suurenemine tõi aga endaga kaasa inimkaubanduse massilise leviku, mis hakkas hoogu koguma samal suunal. Inimkaubitsejate sihtkohaks oli Lääne-Euroopa, sest Ida-Euroopa arengumaadest oli ohvreid lihtsam värvata, selline suund oli korralduslikult lihtsam ning nõudis inimkaubitsejatelt vähem kulutusi (Trafficking and prostitution: the growing exploitation of migrant women from Central and Eastern Europe 1995).

Varasemalt oli mõistet „inimkaubandus“ nimetatud mitmetes rahvusvahelistes lepingutes, kuid kuni 2000. aastani puudus mõistel täpne definitsioon. (Gallagher 2010, 12) Selleks ajaks oli aga vajadus inimkaubanduse, selle nähtuste illegaalse sisserände ja organiseeritud kuritegevuse definitsiooni järele suur. Selle ajendil alustaski Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kriminaalpreventsiooni ja kriminaalõiguse komisjon dokumendi väljatöötamist, mis reguleeriks otseselt inimkaubandust (Commission on Crime Prevention...2015). Inimkaubandusele hakati lähenema kui organiseeritud kuritegevusele. 2000. aasta novembrikuus sõlmiti Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise konventsiooni (edaspidi Palermo konventsioon),

mille eesmärgiks oli edendada koostööd, et ennetada ja võidelda rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu (United Nations Convention against Transnational Organized Crime). Koventsioonile lisati kolm lisaprotokoll, et rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vormid oleksid täpsemalt eristatavad. Teine lisaprotokoll, mis kandis nime „The Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children“ (edaspidi Palermo protokoll) oli suunatud inimkaubandusele, selle ärahoidmisele ja kuriteo eest karistamisele, eriti naiste ja lastega kaubitsemise juhtudel (United Nations Convention against Transnational Organized Crime). Selle tulemusena sai mõiste „inimkaubandus“ esmakordselt definitsiooni, mis pälvis rahvusvahelise kogukonna heakskiidu. Konventsioonile lisati ka kolmas lisaprotokoll, mis võimaldaks käsitleda migrantide smuugeldamist (Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air). Selle peamiseks eesmärgiks oli smuugeldamise takistamine, selle vastane võitlus, riikide vahelise koostöö edendamine ning kogu protsessis osalevate ohvrite õiguste kaitse ja tagamine. (Bales 2005, 128-132)

ÜRO Rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise konventsioon ja selle kolm lisa protokollid olid dokumendid, tänu mille vastu võtmisele oli alates 2000. aastast võimalik inimkaubanduse vastu seaduslikult võitlusse asuda. Tänu mõiste „inimkaubandus“ defineerimisele, mis avaldati eelpool mainitud dokumendis esmakordselt, oli võimalik selgelt määratleda ka inimkaubandusega seotud kuriteoliik ning selle sooritajaid seaduse alusel karistada.

1.3. Pärast Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise konventsiooni vastu võtmist toimunud sündmused kuni 2011. aastani

Pärast Palermo konventsiooni vastu võtmist 15. novembril 2000. aastal, võeti sama aasta 8. detsembril vastu Euroopa Liidu Nõukogu otsus, millega kirjutati Euroopa Ühenduse nimel alla Palermo konventsioonile ning lisaprotokollidele: Palermo protokoll, ja migrantide ebaseadusliku üle maa-, õhu- või merepiiri toimetamise vastu võitlemise protokoll (Nõukogu otsus).

Inimkaubanduse vastane võitlus puudutab sügavalt Euroopa Nõukogu tegevusvaldkondi ja on vastuolus Euroopa Nõukogu põhiväärtustega. 3. mai 2005. aastal töötati Palermo protokollil alusel ning Ministrite Komitee poolt välja Euroopa Nõukogu inimkaubanduse vastu võitlemise konventsioon (edaspidi Euroopa Nõukogu konventsioon). Euroopa Nõukogu konventsioon avaldati sama aasta 16. mail Varssavis, kus toimus Euroopa Nõukogu liikmesriikide riigipeade ja valitsusjuhtide tippkohtumine. Konventsiooni peeti vajalikus, et kehtestada rangemaid norme ja tõhustada juba varasemalt õigusaktidega loodud kaitset. Vastu võetud konventsiooni eesmärgid on inimkaubanduse ära hoidmine, inimkaubanduse ohvrite kaitse ja inimkaubitsejate karistamine (Euroopa Nõukogu inimkaubanduse vastu võitlemise konventsiooni preambul).

Euroopa Liidu eesmärgiks on tagada, et kõik liidu liikmesriigid inimkaubanduse tõkestamisel osaleksid. Liidu ülesandeks on inimkaubanduse vastane võitlus ning sealjuures inimkaubanduse ohvrite õiguste tagamine. 2011. aasta aprillikuus anti välja direktiiv, millega kohustati liikmesriikide õiguskaitseasutusi jätkamaks koostööd inimkaubandusevastases võitluses ja ka selle tugevdamises. Direktiivis toodi välja, et oluline on piiriülene koostöö ja avatud dialoog liikmesriikide kohtuasutuse, finantsasutuste ja politsei vahel. Samuti toodi välja, et liikmesriigid peaksid tegema tihedat koostööd kodanikuühiskonna organisatsioonidega (Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv). Sama aasta augustikuus avaldas Euroopa Komisjon otsuse, millega moodustatakse uus inimkaubanduse ekspertrühm, mille ülesandeks on inimkaubanduse tõkestamise toetamine, sellega võitlemine ja Komisjonile inimkaubandusevastases võitluses adekvaatse tagasiside andmine. Rühma määrati 15 eksperti, kes omavad teadmisi ja kogemusi inimkaubanduse tõkestamises, sellega võitlemises ning ohvrite kaitsmises (Komisjoni otsus).

2. RÄNDEKRIISI TEKKE PÕHJUSED, SELLEGA KAASNENUD INIMKAUBANUDSE JA INIMSMUUGELDAMISE ANALÜÜS

2.1. Araabia kevad

Araabia kevad sai alguse 2011. aastal Tuneesias, kuid haaras endaga ka Põhja-Aafrika ja Lähis-Ida piirkonnad. (Elagati 2011) See oli tingitud araablase tahtest saada endale rohkem vabadust, inimväärsem elu ning pääseda valitsevast diktatuurist, võimukandjate meelevaldast, poliitilisest rõhumisest ja korruptsioonist. Kuna Araabia riikides puudus sõnavabadus, väljendusvabadus ja trükivabadus, oli valitsusel väga lihtne massiteabevahendeid enda kontrolli all hoida ja nendega manipuleerida. Kontroll hakkas aga kaduma hetkel, mil sai alguse Interneti levik ja sotsiaalvõrgustikkude laialdasem kasutamine. (Nutt 2012)

Araabias alanud revolutsiooni tõukejõuks võiks nimetada eelkõige inimõiguste rikkumist, inimeste mittekaasatust valitsemisse, valitsevat diktaatorlust, korruptsiooni ning julgeolekujõudude ja režiimi omavoli, (Hanso 2012a) mille vastu alustati muutusi nõudvat liikumist juba tükk aega enne Araabia kevade algust. (Zand, Koivunen 2011) Vastuseisu võimendas aga Tuneesia revolutsiooni algus, mis tekitas araabia maailmas tõelise ahelreaktsiooni: Liibüas tekkis kodusõda; suuremad ülestõusud toimusid nii Süürias, Egiptuses, Jeemenis, Bahreinis, Jordaanis kui ka Sudaanis. Kui Tuneesias, Egiptuses ja Liibüas suudeti sealsed diktaatorid Ben Ali, Mubarak ja Muammar Gaddafi kukutada, siis näiteks Süürias ei ole see õnnestunud 2015. aasta lõpuks. Kuigi alanud revolutsioon kaasas Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika piirkonnad, võib siiski väita, et Araabia kevad piirdus ainult Tuneesia, Liibüa, Egiptuse, Jeemeni ja Süüriaga - Bahreinis valitsenud kogukondadevahelised pinged siiski vaibusid, Jordaanias demokratiseeris valimiskorra ja riigivalitsemise süsteemi ilma vägivaldta ning Sudaani otsuse järgselt loobuda riigi lõunaosast, tekkis iseseisev Lõuna-Sudaan. (Nutt 2012)

Araabia kevadest rääkides on tihti kasutatud mõisteid Twitteri-revolutsioon ja Facebooki-revolutsioon. (Mõttus 2015) Seega võib järeldada, et just nimetatud sotsiaalvõrgustikud olid revolutsiooni käivitumise tõukejõuks, sest need võimaldasid Araabiamaaade elanikel saada uut informatsiooni ning uudiseid ka mujalt maailmast. Lisaks aitasid sotsiaalvõrgustikud sealsel elanikkonnal üksteisega kontakteeruda ning hõlbustasid ühiste ettevõtmiste ja liikumiste organiseerimist.

Araabia kevadest on maailmas räägitud kui türanniavastasest võitlusest, mille eesmärgiks on rajada demokraatlik ühiskond ja inimõigused. Siiski on revolutsiooni tagajärjed olnud ootamatud ja andnud tagasilööke kogu maailmale. (Nutt 2012) Kui minna tagasi aastasse 2011, millal sai Araabia kevad alguse, poleks iialgi ette kujutatud sellist sündmuste kulgu, millega praegu kogu maailm peab silmitsi seisma.

Araabia kevade üheks veriseimaks maaks on kujunenud Süüria, (Mõttus 2015) kus toimuvale kodusõjale pole suudetud 2015. aasta lõpuks lahendust leida. Igapäevased lahingud, pommitamised ning röövimine, on toonud kaasa inimeste massilise põgenemise Euroopase. Lahkutakse peamiselt, sest kardetakse nii enda kui ka oma laste ja lähedaste elude pärast. Raske ja eluohtlik teekond võetakse ette, et leida inimväärsemad elamistingimused ning pääseda armustust sõjast. (Missing migrants...2015)

2.1.1. Araabia suurim rahvusvahelise võimuvõitluse ja huvide kokkupõrke konfliktikolle – Süüria

Üheks keerulisemaks ja problemaatilisemaks riigiks Lähis-Idas peetakse Süüriat, mis on kogu regiooni suletuim multietniline riik, (Zand, Koivunen 2011) kus elab palju erinevaid usulisi konfessioone: kõige rohkem leidub šiite, sunniite, druuse ja kristlaseid. Süüriat juhib diktaatorlik president Bashar al-Assad ja valitsev Baathi partei. Bashar al-Assad, oma isa Hafez al-Assadi järglane, on diktaatorlik valitseja, keda iseloomustab isikukultus ja karm valitsemisviis. (Espak, Sazonov 2012) Just need diktaatori omadused, said Süüria riigile saatuslikuks ning pälvisid rahva pahameele, viies nad verisesse võitlusse valitseja vastu.

Meeleavaldused Süürias said alguse, kui Süüria opositsioon alustas praeguse presidendi al-Assadi vastu mässu, nõudes tema tagasiastumist. Opositsiooni poolt korraldatud mässu maha surumist alustati kohe sõjalise jõu kasutamiseega (Zand, Koivunen 2011) – Süüria sõjarmee oli sellel ajal üheks suurimaks ja paremini treenitumaks relvajõuks Araabiamaaades.

(Holliday 2013, 42) Bashar al-Assad rääkis alguses vaid relvade vahendusel, põhjenduseks sellisele äärmuslikule käitumisele toodi asjaolu, et opositsioon on relvastatud kuritegelik jõuk, kellega polnud võimalik dialoogi pidada. (Zand, Koivunen 2011)

Kindlasti aga ei saa pidada Süürias toimunud sündmusi või hetkel toimuvat ainult Süüria siseprobleemiks. Selles olukorras ristuvad nii mõnegi suurriigi huvid; Süürias võimul olevaid alaviite toetab Iraan, kellele sobib praegune valitsev režiim. (Nutt 2012) Bashar Al-Assadit ja tema valitsust toetab ka Venemaa, kes üritab oma positsiooni Süürias säilitada. (Espak, Sazonov 2012) Venemaa president Vladimir Putin omab pikaajalisi isiklikke sõprussuhteid Süüria presidendiga juba ajast, mil pääses võimule Baathi partei - Bashar al-Assadi isa Hafez al-Assad oli NSV Liidu lähim liitlane Lähis-Idas. (Nutt 2012)

Kui Bashar al-Assadi poolel on nii Iraan kui ka Venemaa, siis Süüria opositsiooni toetab USA, kes on jäänud oma tegutsemisega opositsiooni abistamisel väga tagasihoidlikuks. Süüria rahvas on nõrkinud ja ahastuses – Läänemaailmale, eriti USA-le heidetakse ette mittesekumist, seda on isegi nimetatud reetmiseks. Tsiviilelanikud paluvad abi ning kannatavad jõhkru käes, kuid Läänemaailm pigem kõhkleb neile appi minekus. Ilmselt võib põhjuseks olla USA pikk sõjaline operatsioon Afganistanis ja Iraagis ning NATO õhurünnakud 2011. aastal Liibüas, mis nõudsid väga suuri ressursse. Lisaks ei ole USA huvitatud Süüria kodusõtta sekkumisest ning loodab, et asjad lahenevad ilma Läänemaailma abita. Süüria pinnal on toimunud aga järjest võikamad veresaunad, mis kindlustavad arusaama, et sõjale pole nii pea lõppu ning leppimine läbi dialoogi pole võimalik. (Mõttus 2015)

Samal hetkel kui 2011. aastal alanud rahutused ja protestid Süürias valitsuse vastu kujunesid sõjaliseks vastuseisuks, kukkus läbi ka Araabia Liiga rahuplaan. Mässulistele hakati osutama relva-abi väljastpoolt ning Türgi võimaldas väljaõpet oma territooriumil. Lisaks alustas Süüria Rahvusnõukogu relvastatud võitlust Bashar al-Assadi kukutamiseks. Kui varem olid Süüria valitsusväed kogu 2011. aasta jooksul relvastatud kokkupõrgetes saavutanud pigem võitjarolli, siis nüüd hakkas valitsus silmitsi seisma üha suurema vastupanuga mässuliste poolt. Kuna mässuliste arv kasvas, neil oli suurem toetus, rohkem laskemoona ja relvi, suudeti Süüria valitsusele suuremat vastupanu osutada ning selle tulemusel toimus Süüria sõjaväebaaside langemine. See omakorda aitas 2012. aasta sügiseks opositsioonil saavutada kontrolli mitmete alade üle Põhja-Süürias. (Männik 2013)

2012. aasta detsember oli Süüria režiimi jaoks väga kriitiline aeg, sest kaotused valitsusvägede koosseisus olid väga suured ning seda oli selgelt tunda vastupanu nõrgenemises. Samas kuus üritas Iraan Süüria valitsuse ja opositsiooni vahel rahu sõlmida, kuid rahuplaan lükati opositsiooni poolt tagasi. Sellele vaatamata jätkas Iraan Süüria valitsuse toetamist nii varustuse tarne kui ka sõdivate liikmete väljaõppe parandamise suunas. Valitsusväed suutsid küll tänu välisele abile oma olukorra stabiliseerida, kuid juba uus vastulööök tabas neid 2013. aasta märtsis, millal mässulised said enda valdustesse Ar-Raqqah provintsi pealinna Ar-Raqqah. Lisaks tuvastati tundmatu kemikaali kasutamist lahingus, mis toimus Aleppo lähistel. Kui arvatakse, et kemikaali kasutati opositsiooni poolt, siis kuu aega hiljem vastasid valitsusväed keemiarelva kasutamisega, tänu millele suudeti opositsiooniväed maha suruda. Keemiarelva kasutamise tagajärjed olid kohutavad, see sai negatiivse vastukaja kogu maailmast ning pärast seda sekkus sõtta ka USA, alustades Süüria opositsioonile relvaabi osutamist. Samas arvatakse, et abi jäi hiljaks, kuna opositsiooni kaotused olid selleks ajaks olnud juba liiga suured ning sõda süvenenud üle kogu riigi. (Männik 2013)

Kogu selle lahendamata kaose keskel ilmus Süüria valitsusvägede ja selle opositsiooni kõrvale sõdima ka terroristlik grupeering, mis nimetab ennast Iraagi ja Levanti Islamiriik (tuntud kui ISIS, ISIL ja araabia keeles Da'esh). See loodi 2011. aasta lõpul (Sazonov 2014), kuid rühmituse juured ulatuvad tagasi 1990. aastate lõppu. Tõllal oli terroristliku grupeeringu nimi Tanzim Qaidat al-Jihad fi Bilad al-Rafidayn. See oli algselt seotud al-Qaedaga ja tegi tihedat koostööd Osama bin Ladeniga. Paljud al-Qaeda endised juhid tabati, seejärel vangistati või tapeti. (Kaplan 2007) Rühmituse praegune juht Abu Bakr al-Baghadi asus grupeeringut juhtima 2006. aastal. Abu Bakr al-Baghadi andis grupeeringule nimeks Iraagi Islamiriik, mis tulenes võitlejate tegutsemispiirkonnast. Nii pea kui Süürias algasid ülestõusud praeguse president Basar al-Assadi vastu ja rühmitus leidis võimaluse ka Süüria pinnal sõdima hakata, lisati nimele ka Süüria (ISIS). Mõni aeg hiljem lisati nimele Süüria asemel Levant (ISIL), mis tähistab piirkonda, kuhu kuuluvad riigid: Iisrael, Jordaaniat, Küpros, Palestiina ja Süüria. Viimane oli lisatud, tähistamaks grupeeringu ambitsiooni tulevikus. Eelpool mainitud nimi Da'esh tuleb aga araabia keelest ning on eelkõige kasutusel Türgis. Selline nimetus on aga äärmuslikele võitlejatele vastumeelne, sest läbi nime, mis ei sisalda sõna „Islamiriik“, ei suudeta näidata oma suurust ja mõjuvõimu. (Hanso 2014b)

ISIL tegutseb praegusel hetkel ühiserindena nii Iraagi kui ka Süüria pinnal, et luua Süüria ja Iraagi aladele Lähis-Ida kalifaat. Rühmituse äärmuslik ja vägivaldne tegevus

põhineb Koraanil ja šariaadil, kuid oma tegevuse õigustamiseks võetakse Koraanist välja vaid äärmuslik käsitlus ning tõlgendatakse seda väga julmal moel. ISILi äärmuslikud islamistid suhtuvad juutidesse, kristlastesse ja uskmatutesse ühe printsibi alusel, pidades neid enda vaenlasteks ega pea võimalikuks muu usu aktsepteerimist. Samuti ei lähe neile korda ka ÜRO, Euroopa Liidu või teiste riikide hukkamõist ega kriitika. (Sazonov 2014) Kuigi terroristlik grupeering nimetab ennast Islamiriigiks ja tahab jätta muljet, et see räägib kõigi moslemite nimel, ei esinda ISIL reaalsuses isegi murdosa maailmas elavatest moslemites. Nimele on lisatud „Islamiriik“ eelkõige strateegilistel kaalutlustel, see annab maailmale ettekujutuse kui suurest ja võimsast grupeeringust ja aitab hõlpsamini uusi inimesi värvata, sisendades neile võimalust olla kaasosaline ühtse islamiriigi rajamisel. Moslemid aga ei talu, et ISIL saadab Islamiriigi nime all korda kuritegusid, milles kasutatakse loosungit „islami nimel“. Selle tõestuseks on ISIL tegevuse vastu korraldatud suuri ja arvukaid demonstratsioone ning kampaaniaid just moslemiriikides. (Hanso 2014b)

2.2. Inimsmuugeldamine ja -kaubandus

Inimkaubandus on ebaseadusliku narko- ja relvaäri järel suuruselt järgmine organiseeritud kuritegevuslik äri. (Weitzer 2015, 227) Maailmas toimuvate sündmuste tõttu, mis tõid endaga rändekriisi, on suure tähelepanu pälvinud Araabiamaadest põgenevate migrantidega smuugeldamine ja kaubitsemine. See on üheks kiiremini kasvavaks ning tulusaimaks ebaseaduslikult organiseeritud kuriteo liikiks, mille võrgustikud ulatuvad üle kogu maailma. (Aziz et al 2015, 11) Inimsmuugeldajad ja -kaubitsejad teenivad kasumit tuhandete migrantide, põgenike ja varjupaigataotlejate pealt, kes soovivad paremaid võimalusi, elutingimusi ja suuremat turvatunnet (Ibid.). Nad on leidnud lihtsa rahateenimise allika, kasutades ära sõjaolukorda, inimeste lihtsameelsust ja valmidust, kasutama kõige äärmuslikumaid meetmeid, et sõjas olevast riigist pääseda. Inimsmuugeldajate ja -kaubitsejate teenuste hulka kuuluvad ajutine majutus, võltsitud isikut tõendavad dokumendid, kinni makstud piirikontrolliametnikud ja muud abitegevused, mille vajalikkust hinnatakse sõltuvalt olukorrast (Ibid.). Hinnanguliselt arvatakse, et umbes 80 protsenti migrantidest, kes on jõudnud Euroopasse, ületab Vahemerde kasutades inimsmuugeldajate ja kriminaalsete grupeeringute ebaseaduslikke teenuseid (Smuggled futures...2014).

Üldjuhul lõppeb inimsmuugeldamise protsess, kui smuugeldatud inimesed on jõudnud oma sihtkohta. Inimkaubanduse puhul aga kasutatakse ohvrit edasi inimkaubitsejate poolt loodud ebaseaduslikus äris kasumi teenimiseks. (Newman 2008, 165) Kui inimsmuugeldamine hõlmab illegaalset rahvusvahelise piiri ületust, siis inimkaubandus ei pea olema riikidevaheline. Lisaks ei näe inimkaubanduse skeem ette, et inimkaubanduse ohver peaks rahvusvahelise piiri ületama ebaseaduslikke meetodeid kasutades. Seega ületavad inimkaubanduse ohvrid piire enamasti legaalselt (näiteks omades turisti viisat). Ilma dokumentideta migrantid, saavad neist alles siis, kui nad jäävad riiki pärast viisa lõppemise tähtaega. Võib järeldada, et inimsmuugeldamise ja -kaubanduse erinevus seisneb selles, et inimkaubandus on klassifitseeritud kuriteona indiviidi vastu ning inimsmuugeldamine on kuritegu, mis leiab aset riigi vastu. Kuigi inimeste smuugeldamisel ja inimkaubandusel on selgelt eristatavad definitsioonid, peab tõdema, et tänapäeval on selge erinevus nende kahe mõiste vahel kustumas. Sellise olukorra on loonud Vahemerd mööda kulgev rändekriis. (Aziz et al 2015, 13)

Inimsmuugeldamises võib rääkida nii struktureeritud kriminaalsetest grupeeringutest kui ka üksikisikutest, kes tegelevad inimsmuugeldamisega aeg-ajalt, näiteks olukorras, kus on vaja koostööd teha, et olukorrast suuremat kasu lõigata (Organized crime involvement...2010, 7). Inimsmuugeldajad Kesk-Vahemere piirkonnas on ülesannetele orienteeritud, see tähendab, et neil ei ole kindlat organisatsiooni või võrgustikku, vaid neil on kontaktid ja agendid üle maailma, kelle teenuseid saavad nad kasutada vastavalt vajadusele. Vahemere regioonis tegutsevad ärilised liidud ja erinevad ühendused pakuvad inimsmuugeldamise teenust, mis sisaldab „kõik hinnas“ rahvusvahelisi piiriületusi, lisaks saavad migrantid abi oma teekonna jätkamiseks Euroopa Liidu suunas. Selline teenus on smuugeldamise turul olevatest pakutavatest teenustest kõige kallim. Enamjaolt toimuvad sellistes olukordades migrantide ja inimsmuugeldajate vahelised läbirääkimised päritoluriikides või suuremates migrantide keskustes. Tänapäeval on selline süsteem laialdast kasutust leidnud Süürias ja Eritrea varjupaigataotlejate seas. (Aziz et al 2015, 25) Inimsmuugeldamise üheks võtme mehhanismiks on korrupsioon, mis leiab aset smuugeldamise teekonnal. Kahtlustatakse, et migrantide aitamisega võivad olla seotud piiriametnikud, politsei, sõdurid ja saatkonna töötajad. (Aziz et al 2015, 27)

2.3. Massiline ebaseaduslik inimränne Euroopasse

Aasta 2015 on haaranud kogu Euroopa tormi, mis kannab nime „Põgenikekriis“. Euroopa Liidu aluspõhimõtteks on alati olnud inimõiguste kaitsmine, mille nimel ollakse valmis ka võitlema. Varasematel aegadel on kõik sõjapõgenikud Euroopasse avasüli vastu võetud ja kellelegi pole oma piire suletud. Kui 2015. aasta algus oli veel rahulik, siis peagi hakkas Euroopasse liikuvate migrantide arv järsult tõusma kõikidel Euroopasse viivatel suundadel. Alguses toimus märgatav migratsiooni suurenemine Vahemere keskosas, mille tõttu kasvas Kreekasse sisserändajate hulk plahvatuslikult. Sellele järgnes aga migratsioon kasv kõikidel Vahemere marsruutidel. (Piebalgs 2015, 48)

Üheks populaarseimaks marsruudiks varjupaigataotlejate seas on saanud Vahemere idaosas kulgev marsruut, mis viib Türgist kas Kreeka saartele nagu Lesbos, Kos või Bulgaariasse ning seejärel Ungarisse ja Austriasse; Saksamaa on põgenike lõpp-sihtkoht. Populaarsuselt teine marsruut on Vahemere keskosas, mis viib Liibüast Itaaliasse. (Austers 2015, 58) Seega on kõige suurema koormuse osaliseks saanud Itaalia ja Kreeka, mis on saanud pagulaste randumispaikadeks ning „ukseks“ Euroopasse. Kreekasse saabunud migrantide arv on ületanud 2015. aastaks poole miljoni piiri (Number of sea arrivals ...2015). Kui võiks eeldada, et enamus põgenikke saabub Süüriast, siis see arvamus on ekslik, kuna olukord on väga pingeline ka muudes Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika riikides. Sellest tingituna on Itaaliasse saabunud lisaks Süüria põgenikele nii Eritrea, Nigeeria, Somaalia, Sudaani kui ka Gambia kodanikke, Kreekasse omakorda nii Afganistanist, Iraagist kui ka Pakistanist pärit inimesi (Mediterranean Migrants...2015). Eritrea on diktatuuririik, kus on inimeste peamiseks põgenemise põhjuseks soov elada inimväärsemates tingimustes ning pääseda valitsevast diktatuurist. Somaalias on aga habras julgeoleku olukord, mille on põhjustanud usutülid ning Nigeerias lokkab kuritegevus ja valitseb väga ebaturvaline õhkkond. Äärmuslik islamirühmitus Boko Haram hoiab inimesi hirmu all sagedaste inimröövidega, mis leiavad aset enamasti noorte tüdrukute seas. Palju põgenikke tuleb ka Afganistanist, kus olukord küll tänu NATO sekkumisele paranes, kuid praegugi ei saa inimesed seal ennast turvaliselt tunda. Heaks märgiks oli aga see, kui tänu NATO sõjalisele sekkumisele ja olukorra leevendamisele Afganistanis, pöördus kodumaale tagasi üle viie miljoni inimese. (Kaljuand 2015) Euroopa Liidu riikide Itaalia ja Kreeka kõrval on sisserändajate tulva alla mattunud ka Türki, oma

asukoha tõttu, oodates Euroopa Liidu abi põgenejatega hakkama saamiseks. Praeguseks on riiki asunud umbes kaks ja pool miljonit Süüria põgenikku. (Schulz 2015)

Kui enne 2015. aastat suutis Euroopa Liit põgenike sisserände probleemiga toime tulla, siis tänaseks on märke, et senine poliitika enam ei toimi. Arvatakse, et varjupaiga otsijate arv võib 2015. aasta lõpuks kasvada üle ühe miljoni. Sellises olukorras on Euroopa solidaarsus saanud suureks proovikiviks kogu Euroopa Liidu jaoks. Lisaks on tõusnud suured pinged Liidu siseselt, mõned liikmesriigid on kritiseerinud suurema koormuse alla jäänud riikide piirikontrolli tõhusust. Sellega on kaasnenud mure ka Schengeni toimimise pärast ning suure küsimärgi alla on seatud inimeste vabaliikumise võimaldamise jätkamine. Võib arvata, et nii suuri pingeid ja lahendusi ootavaid probleeme pole varem Euroopa Liidus esinenud. (Piebalgs 2015, 49)

Rändekriisiga kaasnenud segaste sündmuste ja lohkava kaose keskel on jõudu kogunud ka migrantide smuugeldamisega tegelevad organisatsioonid. Seda võimalust kasutavad nii sõjapõgenikud, kelle eesmärgiks on põgeneda sõja eest, kuid ka paljud migrandid, kes näevad selles lihtsat võimalust pääseda Euroopasse parema elu juurde, lootes kasutada hüvesid ja saada samasuguseid toetusi nagu sõjapõgenikud. Kuna Vahemerel kulgev teekond on väga ohtlik, on inimsmuugeldamisega kaasnenud väga palju õnnetusi. Näiteks 19. aprillil 2015. aastal juhtus Vahemerel õnnetus, kus kaotas inimelu umbes 800 migranti. Peale sellist tragöödiat saadi aru, et olukord on kontrolli alt väljumas ning hakati inimsmuugeldamisele ja selle ära hoidmisele senisest rohkem tähelepanu pöörama. (Aziz et al 2015, 31) Euroopa Liidu ülesande muudab veel keerulisemaks asjaolu, et sõjapõgenike ja majanduslikel eesmärkidel sisserändavate inimeste varjus toimub ka terroristide sisseränne. Seega peab Euroopa Liit leidma moodused, kuidas panna piir inimeste smuugeldamisele, pagulaskriisile, terrorismile ning toimuvale sõjale, mille lõppu ei ole 2015. aasta lõpus veel näha.

Inimkaubandus ja inimeste smuugeldamine on maailmas toimuvate sõjaliste katastroofide tulemus, mida tingivad infrastruktuuride kahjustused, inimohvrid ja toidupuudus. Sellele annab jõudu omalt poolt ka kehtivate seaduste vähesus, tänu millele saavad smuugledajad tegutseda päritoluriikides enamasti karistamatult. (Swing 2015) Inimkaubanduse võrgustikud on ülemaailmsed, mis ulatuvad Aafrikast Euroopasse, Aasiasse, USAsse ja Lähis-Itta. Inimsmuugledajad on skeemi teinud inimeste jaoks lihtsasti

arusaadavaks ja reklaamivad seda kui usaldusväärset pääseteed - migrantidele kinnitatakse, et nad aidatakse paatidega sihtkohta. Kõike, mida see endaga tegelikult kaasa toob, ei oska neist keegi arvata. Ebaseaduslikus äris käib teenuse eest maksmine ette ning isegi kui migrandid peaksid teekonnal näiteks Itaaliasse või Kreekasse uppuma, on inimsmuugeldajad oma raha kätte saanud ning nende äri on ainult hoogustumas. Seega ei huvita inimsmuugeldajaid inimeste kohale jõudmine sihtkohta ning reeglina ei tee nad lisakulutusi oma teenuse kvaliteedi või ohutuse parendamise eesmärgil. Kasutatakse enamasti puidust kalapaate või kummipaate, mis ei ole mõeldud nii suure arvu reisijate vedamiseks. Paatide saatus on enamasti juba ette teada - need kas upuvad või konfiskeeritakse võimude poolt enne rannikule jõudmist. (Perry, Agius 2015)

Järjest hoogu koguv ebaseaduslik sisseränne on endaga kaasa toonud ka tõsised julgeoleku probleemid, mille all kannatab peaaegu terve maailma. Näiteks, kasutab terroriorganisatsioon ISIL kestvat kriisi, et saata oma terroriste Euroopa Liitu. Tohtu rahvahulga keskel on neil suurepärase võimalus esineda sõjapõgenikena ning saada peavarju mõnes põgenikele mõeldud laagris. (Piebalgs 2015, 51)

3. MILLISTE VAHENDITEGA ANNAKS LEEVENDADA RÄNDEKRIISI NING VÄHENDADA INIMKAUBANDUST LÄHITULEVIKUS?

Eesti välisminister Marina Kaljurand on öelnud, et riikide eesmärk peaks olema seada esikohale Euroopa väärtused ja koostöö, ainult nii on võimalik kriisist väljuda tugevamana ja ühtse Euroopana. Vastasel juhul võivad kaasneda ebameeldivad muutused Euroopa Liidus: piirid sulguvad ja kerkivad eraldusjooned, Schengeni süsteem hävineb ning vaba liikumine kaob (2015).

3.1. Rahvusvaheliste institutsioonide ja riikide tegevus seoses rändekriisiga

Esimene Euroopa Liidu poolne otsus kriisiga toime tulekuks oli 160 000 põgeniku ümberasustamine Itaalia ja Kreeka aladelt - 2015. aasta maikuu otsustati 40 000 põgeniku ja septembrikuus 120 000 põgeniku ümberasustamine. (Piebalgs 2015, 49) Selle protsessi läbi viimiseks, töötas Euroopa Komisjon välja kvoodisüsteemi, mis võeti vastu pärast väga pikki arutelusid. Selle alusel anti riikidele täitmiseks numbrilised kvoodid, mis määrati riigi SKP (40%), rahvaarvu (40%), töötuse taseme (10%) ja varem vastuvõetud varjupaigataotlejate arvu alusel (10%). (Kaljurand, 2015) Kvoodisüsteem oli aga paljude riikide jaoks ebamugavaks reaalsuseks ning leidis laialdast negatiivset vastukaja, sest selline ümberasustamine ei tegele probleemi põhjustega. (Piebalgs 2015, 49) ÜRO Pagulaste Ameti (UNHCR) andmetel vajab maailmas ümberasustamist ligi miljon inimest. (Särekanno 2015)

Teise kriisile leevendust pakkuvad meetodina võeti suurema tähelepanu ja kontrolli alla Euroopa Liidu piirid. Piirivalvamisega tegeleb enamjaolt liikmesriikide piirivalve, kuid omapoolset abi on pakkunud ka Euroopa Liidu piirivalveamet Frontex. (Kaljurand, 2015) Kreeka ja Balkani läänepoolsete alade aitamiseks on Frontex tugevdanud operatsiooni Poseidon ja lähetanud 114 ohvitseri Lesbosele ja teistele Kreeka saartele (540 000 migrants

arrived...2015). Institutsioonide peamiseks ülesandeks on aga toetada ja aidata kohalikke uute põgenike isikute identifitseerimises, registreerimises ja sõrmejälgede võtmises. Frontex on pakkunud omapoolset abi ka maismaal kulgevate riigipiiride tõhustamiseks Kreeka, Makedoonia, Albaania ning Horvaatia, Serbia piiril (Ibid.). Lisaks on kaasatud Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet (the European Asylum Support Office), Euroopa Liidu politsei - Europol, Eurojust ja erinevad eksperdid, kes tegelevad inimsmuugeldamise juhtudega. (Piebalgs 2015, 53) Korraldatud on ka inimeste päästeoperatsioone Vahemerel, mille käigus on päästetud umbes 122 000 inimelu, kus eriti olulise panuse andis Itaalia juhitud päästeoperatsioon Mare Nostrum. (Piebalgs 2015, 49)

Euroopa on alustanud ka ühise varjupaigasüsteemi loomist, mille toimimiseks on välja töötatud vajalikud õigusaktid. Loodetakse, et 2015. aasta lõpuks on õigusaktid nõuetekohaselt rakendatud kõigis liikmesriikides. Lisaks mainis Euroopa Komisjoni president Juncker, et Euroopa Komisjonil on kavas töötada välja nimekiri turvalistest päritolumaadest. (Piebalgs 2015, 50)

Euroopa Liit on toetanud ka Türgit, Liibanoni ja Jordaaniat. Need kolm riiki on saanud väga suure koormuse osaliseks ning peavarju pakkunud umbes neljale miljonile põgenikule. Kuigi Euroopa Liit on toetanud neid riike humanitaarabiga, vajatakse ka raha. Seega otsustas Euroopa Liit 2015. aasta septembrikuus avaldada toetust 1 miljardi euroga. Väga oluliseks on selle kriisi taustal kujunenud ka Euroopa Liidu ja Türgi suhted. Türgi kui Euroopa Liidu kandidaatriigi läbirääkimiste protsess Liiduga on tänaseni kulgenud väga aeglaselt. Samas mängib Türgi Euroopa Liidu jaoks põgenikekriisis väga olulist rolli, seetõttu peab Euroopa Liit ülimalt vajalikuks Türgiga häid suhteid hoida ning neile liidupoolset abi pakkuda. (Andris Piebalgs 2015, 51) Lisaks lööb Euroopa Liit kaasa rahuläbirääkimistel, mille tulemusena loodetakse saavutada sõjalise olukorra lõpetamine Süürias. Sellegi poolest ei ole siiani tehtud pingutused rahu sõlmimiseks vilja kandnud – ilmselt on viimane aeg muuta strateegiat. (Piebalgs 2015, 51)

Olukord riikide vahel muutus veelgi pingelisemaks 24. novembril, kui Türgi hävitajad lasid alla Venemaa õhujõudude sõjalennuki. Türgi võimud teatasid, et Venemaa sõjalennuk oli tunginud korduvalt nende riigi õhuruumi ning Türgi poolt tehtud hoiatusi eiranud. Lennuk kukkus alla Süüria territooriumile. (Randlaid 2015) Peale aset leidnud sündmust, süüdistas Venemaa väga teravalt Türgit ning tema presidenti Recep Erdoğanit terroristide ja nende

korraldatud finantsoperatsioonide toetamises. (Minnik 2015) Kas see oli hoopis Venemaa poolt tehtud strateegiline käik enda jälgede segamiseks?

Oktoobris 2015 alustas Venemaa sõjalist operatsiooni Süürias ning tema sõnum on olnud alates sellest ajast arusaadav kõigile: Venemaa ei hülga Süüria presidenti al-Assadi ning on tegutsenud selgelt tema huvidest lähuvalt. Seega ei ole Venemaa esmaseks eesmärgiks mitte ISILi, vaid opositsiooni hävitamine. Sellest lähtuvalt võib järeldada, et Venemaa tegevus on orgniseeritud ka ISILi huvidest lähtuvalt. Venemaa eriteenistusväed on soodustanud islamiradikaalide suundumist Kaukaasiast Süüriasse, selle hõlbustamiseks on väljastatud ka vajaminevaid dokumente. Lisaks on ISILi juhtkonnas olevatest isikutest paljud välja õppe saanud Nõukogude Liidu aegsete sõjaliste nõustajate poolt või oma hariduse omandanud Nõukogude Liidus. Ei saa välistada, et ammused KGB loodud sidemed täidavad oma ülesannet tänini ja Vene eriteenistustel on terroristliku grupeeringu juhtkonnas oma informaatoreid. Vastukaaluks Venemaa süüdistustele Türgi suunas, ütles Türgi peaminister Davutoğlu, et hoopis Bashar al-Assadi režiimi ja ISILi vahel toimib salajane kokkuleppe. Selle väite õigsuse kinnitamiseks võib viidata relvastatud grupeeringute vahelistele kontrolljoontele, millest pikim piir kulgeb ISILi ja al-Assadi vahel. Sellest hoolimata on al-Assadi armee tegevus suunatud opositsiooni vastu. Lisaks on paljud Venemaa õhurünnakud suunatud just Süüria opositsiooni vastu. Varasemalt samal päeval, kui toimus Venemaa sõjalennuki alla tulistamine Türgi poolt, ründasid need samad lennukid objekte, mis asusid ISILi valdustest 160 kilomeetri kaugusel. Venemaa propagandakanalite vahendusel on Türgit süüdistatud ka ISILi naftamüügi vahendamises. Sellele vastukaaluks räägivad aga 25. novembril avaldatud Ühendriikide rahandusministeeriumi andmed, mille alusel osalesid ISILi ja al-Assadi vastavates tehingutes hoopis vene pangad. Sellest võib järeldada, et Venemaa ja tema liitlaste huvides on Lähis-Ida konflikti jätkumine ning laienemine - mida ulatuslikumalt ja kauem Süürias, Iraagis ja Afganistaanis sõditakse, seda suurem on Euroopasse saabuvate põgenike hulk ning Lääne-Euroopas puhkenud poliitiline kriis. Lisaks loodab Venemaa sõja levikut maailma teise toornaftaga varustavasse riiki – Saudi-Araabiasse, kus valitseb sunniitide võim šiitide üle. Selline edasine sõja kulg juhiks naftabarreli hinna tõusuteele ning seda oleks Venemaal hädasti vaja. (Minnik 2015)

3.1.1. Kasutusele võetud meetmed inimsmuugeldamise lõpetamiseks

Rändekriis on endaga kaasa toonud üha suureneva inimeste smuugeldamise, mis seisneb inimeste ebaseaduslikus transpordis Vahemerel ja üle riigipiiride. Selle takistamiseks käivitati 22. juunil 2015. aastal Euroopa Liidu abil Vahemere operatsiooni EUNAVOR Med (European Union military operation in the Southern Central Mediterranean) (Eunavfor Med...2015). Operatsiooni tegevus seisneb Vahemerel sõitvate laevade peatamises, inimsmuugeldamise kahtluse korral ka läbiotsimises ning vajadusel konfiskeerimises. (Marina Kaljurand, 2015) Ainuüksi Türgi on avaldanud, et hinnanguliselt 30 000 inimest on olnud seotud inimsmuugeldamisega. (Piebalgs 2015, 50)

23. aprillil 2015. aastal räägiti Euroopa Liidu juhtide tippkohtumisel missiooni CSDP (common security and defence operation) loomise vajadust, mille eesmärgiks oleks tuvastada, hõivata ja hävitada migrantide ebaseadusliku veo korraldamiseks kasutatavad alused enne, kui need satuvad inimkaubitsejate kasutusse. (Mahony, Nielsen 2015) Kui Euroopa Liit nägi selles ennekõike võimalust lõhkuda inimsmuugeldajate ärimudel, siis mõnegi teise riigi seas sai see palju negatiivset vastukaja – Liibüa kui inimkaubanduse tekkepunktiks olev riik, nimetas missiooni ebainimlikuks. (Rettman 2015) Kui operatsiooni esimese faasiga, mis nägi ette luureinfo kogumist, sai Euroopa Liit alustada juba sama aasta juunikuus, siis järgmiste faaside tegevuse alustamiseks, mis näevad ette laevade hävitamist ning aktiivset sekkumist, vajab ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni (EL kiitis heaks mereväeoperatsiooni...2015).

Olukorras, kus paljud ebaseaduslikult Euroopa Liitu saabuval isikud ei ole pagulased, vaid migrandid, kes on saanud, lootuses saada paremaid majanduslikke võimalusi ja hüvesid, peaks nende saatus olema kodumaale tagasi saatmine. Selle protseduuriga on aga hädas väga paljud liikmesriigid, sest lähteriigid ei ole huvitatud inimeste tagasivõtmisest. Marina Kaljuranna sõnul tuleks tagasisaatmise menetlus kiiremas korras efektiivsemaks muuta. (Kaljurand 2015)

3.2. Kas transiidiriigid Kreeka ja Türgi teevad omalt poolt vajaliku, et kriisi leevendada?

Põgeniketulva alla jäänud riigid Türgi, Kreeka ja Itaalia on rändekriisist kõige enam räsida saanud, sest need riigid on põgenike esmased sihtkohad, kus tuleb hakkama saada tohutute inimmasside koordineerimise, tuvastamise ja aitamisega. On selge, et need riigid vajavad Euroopa Liidu ja liikmesriikide kohest reageerimist ja abi. Samas on ülestõstatatud ka küsimus, kas nimetatud riigid teevad omalt poolt ka kõik vajaliku, et rändekriisi leevendada.

Eesti sotsiaalminister Margus Tsahkna seadis 2015. aasta novembrikuus selle küsimuse kahtluse alla. Minister viibis Samose saarel, mis on põgenike üheks maabumiskohaks ning nentis, et piirikontroll antud kohas ei toimunud. Ta lisas, et põgenikke vastu võtavad omavalitsused pole riigilt rahalist toetust saanud ning olukord on halb. Pigem väitis minister, et Kreeka poliitikaks antud olukorras on võtta põgenikud vastu ja juhtida nad võimalikult kiiresti Euroopa suunas. 2015. aasta sügise seisuga on saabujaid läbi Kreeka 600 000, kuid aasta lõpuks ennustatakse arvu kasvu miljonini. Põgenike peamised sihtkohad on heaoluriigid Saksamaa ja Rootsi. Tsahkna ütles koguni, et Kreeka tegevuse põhjal jääb mulje, et riik ei näe ennast Euroopa Liidu liikmena ja peab rändekriisi vaid Euroopa probleemiks. Ta lisas, et Kreeka näeb rändekriisis ka poliitilist võimalust, et esitada Euroopa Liidule lisanõudmisi näiteks võlakooormuse vähendamise teemal. Minister kirjeldas ka vastuvõtupunktide tööd, kus tegeletakse igapäevaselt umbes tuhande põgenikuga. Esmase kontrolli käigus võetakse põgenikelt sõrmejäljed ning kontrollitakse dokumente. Inimesed, kellel dokumendid puuduvad peavad suunduma identifitseerimiskeskusesse, kus läheb põgenikel ligi nädal. Tsahkna väitis, et saarele ei jää keegi ning ka oma kodumaale tagasi saatmist ei toimu. Kui põgenikel dokumendid olemas, viiakse nad Ateenasse, kus ootab neid transport edasi Euroopa teistesse riikidesse. (Niin 2015)

Kuigi Euroopa Parlamendi president Martin Schulz on palunud oma oktoobrikuus aset leidnud kõnes Türgit toetada, lisades et riik on käitunud õigesti, (EP president: 'Don't...2015) suhtus Eesti sotsiaalminister Türgi tegutsemisviisi hoopis teise arvamusena. Tsahkna tõdes, et ilma Türgi abita pole piiri võimalik kontrollida, kuid nentis, et praegu Türgis organiseeritud ränne Euroopa suunal on hoopis suurejooneliselt korraldatud inimkaubandus. (Niin 2015)

3.3. Visioonid rändekriisi teemal: „Mis saab edasi?“

Kui 2015. aasta suvel lepiti kokku 40 000 pagulase ümberpaigutamine ja 20 000 inimese ümberasustamine põgenikelaagritest, siis 22. septembril otsustati Euroopa Liidu liikmesriikide siseministrite poolt, et ümberpaigutamist vajavad kahe aasta jooksul veel 120 000 pagulast Kreeka ja Itaalia aladelt. (Kaljurand, 2015) Kui võrrelda neid numbreid ainuüksi oktoobrikuuks Kreekasse sisenenud põgenikega arvuga, milleks oli 540 000 inimest, siis on selge, et kvoodid hõlmavad vaid väga väikest osa ning nimetatud otsus ei ole kriisi lahendamiseks piisavalt efektiivne (540 000 migrants arrived...2015). Mis saab edasi? Kas praegu kasutuses olevad meetmed on piisavad, et rändekriis lõpetada?

Eesti Vabariigi valitsus peab oluliseks olukorra leevendamisel keskenduda eelkõige tegevustele kolmandates riikides ja peab vajalikuks koondada tähelepanu just rändeprobleemide algpõhjustele. Massilist rändesurve kasvu aitaks vähendada transiitriikide põgenikelaagrites turvatunde pakkumine, humanitaarabi ning ennetustegevus vältimaks ebaseaduslikku piiriületust. (Pagulasteema...2015) Samal seisukohal on Eesti välisminister Marina Kaljurand: „Põgenikega seotud probleeme on palju efektiivsem lahendada ja leevendada kohapeal Lähis-Ida ja Aafrika põgenikelaagrites. Seepärast peame suurendama oma toetust põgenikelaagrite rajamiseks ja pidamiseks kolmandates riikides. Jordaania, Liibanon, Türgi on tohutult põgenike abistamise panustanud, meie ülesanne on neid selles tegevuses aidata. Eesti huvides on toetada kõiki konkreetseid meetmeid, mis aitaksid rännet ohjata juba lähteregioonis: pagulaste identifitseerimine väljaspool ELi, suuremad rahalised vahendid kriisiriikidele, ressursid põgenikelaagrite ülalpidamiseks transiitriikides“ (Kaljurand 2015).

Suure tähelepanu osaliseks, seoses põgenikekriisiga, on saanud Saksamaa kantsler Angela Merkel, kes suhtub põgenikekriisi positiivselt ning lubab peavarju pakkuda kõikidele põgenikele. Samas tekitab Merkeli seisukoht vastakaid arvamusi nii Saksamaal kui ka mujal Euroopas. Tänapäevaks on sisserändajate hulk olnud oodatust suurem ning tekitanud ka Saksamaale suuri raskusi selle olukorra haldamisel. Pingete leevendamiseks on pidanud Merkel olukorra ümber hindama ning kasutusele võtma teistsugused meetmed. (Vilpišauskas 2015, 25) Sellele andis tõestust 10. novembril avaldatud plaan, mis nägi ette Saksamaa migratsiooni poliitika muutmise. Teatati, et plaan on hakata migrante tagasi saatma esimesse riiki, millesse nad sisenesid. Erand tehakse vaid Kreekale, kus migrantide elamistingimusi

peetakse liiga halvaks. IFO majandusinstituudi arvutuste kohaselt läheb 2015. aasta lõpuks migrantide majutamine, söötmine, hariduse andmine ning esmaabi osutamine Saksamaale maksma umbes 21,1 miljardit eurot. (Maurice 2015a)

Ka Rootsi on andnud märku, et riik ei suuda enam saabuvatele põgenikele majutuskohti pakkuda ning abi oodatakse Euroopa Liidult. (Rootslaste suhtumine...2015). 2015. aasta jooksul on Rootsis asüüli taotlejaid olnud umbes 120 000 ning kahe viimase kuu jooksul on riiki saabunud 80 000 põgenikku Afganistanist, Iraanist ja Süüriast. Kui veel sama aasta keskpaigas võeti põgenikke avasüli vastu, siis pool aastat hiljem on Rootsis valitsevat olukorda nimetatud sisepoliitiliselt üheks keeruliseimaks. Rootsi koolides on õppetöö häiritud, sest klassid on lapsi puupüsti täis, valitseb puudus õpetajatest ning somaali, araabia ja pärsia keele tõlkidest. Lisaks on süvenemas eluasemekriis. Sellise olukorra on tinginud asjaolu, et pikka aega puudus võimudel kontroll saabunud pagulaste arvu üle. 2015. aasta novembris võttis Rootsi valitsus vastu otsuse, mille alusel karmistati sisserännu ja asüülipoliitikat. (Kaupmees 2015) 11. novembril 2015. aastal võeti vastu otsus, mis nägi ette piirikontrolli kehtestamise, et hallata põgenike tulva. Kontroll leiab aset peamiselt riigi lõunas kulgeval Oresundi sillal, kus peamine liiklus kulgeb linna Taanist ja selle regiooni sadamates, kuhu saabuvad peamiselt Taani ja Saksamaa veesõidukid. (Maurice 2015b) Eesmärgiks oli seada piir põgenikuvoole, mille jätk oleks olnud suureks ohuks ühiskonna korrapärasele toimimisele. Reeglitest lähtuvalt antakse nüüdsest põgenikele alalise elamisloa asemel ajutine elamisluba, erand tehakse ainult kvoodipõgenikele. Lisaks kehtestatakse piirangud ka põgenike sugulaste järeletoomisele. Erand tehakse ka seekord ainult põgenikele, kellel on põgenikustaatus vastavalt ÜRO Genfi konventsioonile. Sellest võib järeldada, et põgenike küsimuses on Rootsist saanud üks Euroopa Liidu karmimaid riike. (Kaupmees 2015)

Eesti Vabariigi president Toomas Hendrik Ilves on öelnud: „Koondagem niisiis oma vaimujõud ja ihuramm ning jätkem selja taha otsustusvõimetus, näpuga näitamine ja vastutuse eest kõrvale põiklemine. Me tuleme selle rändekriisiga toime. Me peame ilmutama solidaarsust nende liikmesriikidega, kes kannavad kriisi põhiraskust, me peame võtma osa nende koormat enda kanda. Meil peab olema tegus ühine varjupaigapoliitika, eriti kui asi puudutab kahtlaste taotluste tagasilükkamist ja illegaalsete sisserändajate tagasisaatmist. Me peame leidma ühise lahenduse meie ühise välispiiri kaitsmisel. On see tõesti nii raske, kui me vaatame tagasi sellele, millega pidi Euroopa hakkama saama pärast Teist maailmasõda?“ (Ilves 2015).

KOKKUVÕTE

Rändekriis on aastaks 2015 kujunenud laiaulatuslikuks ja ettearvamatute arengutega kriisiks, mis mõjutab peaaegu kogu maailma, eelkõige Euroopat. Põhjuseid, miks Euroopa on sellisesse olukorda sattunud, on mitmeid. Selleks, et nendest aimu saada, tuleks vaadata tagasi aastatasse 2011, kui sai alguse Araabia kevad. See oli Põhja-Aafrika ja Lähis-Ida inimeste algatatud vastuhakk, mille eesmärgiks oli demokratsiseerida sealseid riike. Kui Tuneesias ja Egiptuses see õnnestus, siis Süüria vaevleb neli aastat tagasi alanud kodusõjas siiani. Aastaks 2015 on sealne igapäevane elu muutunud väljakannatamatuks ning lootuse kaotanud inimesed on olnud valmis ellu jäämise nimel oma kodud hülkama. Lisaks Süüriale, on olukord ebastabiilne ka teistes Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika riikides, mis muudab seni kestvat rändekriisi veelgi mastaapsemaks.

Igapäevaselt aset leidev massiline ränne Euroopa suunal, on järjest aktuaalsemaks ja laialdasemaks muutnud ka illegaalse organiseeritud kuritegevus leviku, eelkõige inimkaubitsejate ja -smuugeldajate tegevuse. Kuigi selline kuritegevuse liik pärineb juba aegade algusest, hakati sellele rohkem tähelepanu pöörama alles 2000. aastal, kui võeti vastu Palermo konventsioon ja selle kolm lisaprotokollit. Vastu võetud Palermo konventsiooni tulemuseks oli, et mõistele „inimkaubandus“ anti esmakordselt definitsioon, mis võimaldas senisest oluliselt selgemalt probleemi teadvustada ning seeläbi jõulisemalt inimkaubanduse vastu võitlusse asuda. Väga oluline on eristada üksikisest inimkaubandust ja inimsmuugeldamist. Kui inimsmuugeldamine tähendab tavaliselt inimeste ebaseaduslikku üle riigipiiride toimetamist, siis inimkaubandus võib toimuda ka riigisisiselt või kui see toimub üle riigipiiride, siis reeglina legaalselt. Inimkaubitseja teenib tulu läbi ohvri pakutavate teenuste, kuid inimsmuugeldaja ja smuugeldatava suhe enamasti katkeb kui smuugeldatav on vajalikku teenuse ehk transpordi eest tasunud ja teele asunud. Seega on inimkaubandus pigem kuritegu inimese vastu ning inimsmuugeldamine kuritegu riikide vastu, kuhu ebaseaduslikult inimesi toimetatakse. Lisaks on massilise ebaseadusliku piiriületusega kaasnenud terrorismi

oht. Kõige aktiivsemalt on antud situatsiooni ära kasutamiseks tegelenud terroristlik grupeering ISIL.

Rahvusvahelised institutsioonid ja riigid on asunud olukorda parendama, kuid märkimisväärseid edusamme pole siiani tehud. Inimeste masse on püütud hajutada Euroopa Liidu liikmesriikidele kehtestatud kvootide alusel ning inimsmuugeldajate tabamiseks on peetud arvukaid operatsioone, kuid selle kõige taustal pole rändekriis raugenud.

Käesoleva töö eesmärgiks oli teada saada, millised sündmused aitasid kaasa rändekriisi tekkimisele, miks ei suudetud seda ette näha ning kuidas on see olukord Euroopa Liitu mõjutanud. Lisaks oli eesmärgiks uurida, mida teevad rahvusvahelised institutsioonid ja riigid, et rändekriisi leevendada ja vähendada inimestega smuugeldamist.

Kõige raskem ja verisem olukord on tekkinud Süürias. Kui kodusõja alguses, olid sealsed inimesed entusiastlikud ning lootsid Läänemaailma abiga diktaatori kukutada, siis reaalsuses venis kodusõda aastate pikkuseks, põhjustades mastaapse rändekriisi. Paljud inimesed olid kaotanud oma lähedased ning pidev hirmus elamine oli väga kurnavaks osutunud. Selline olukord oli kestnud ligi viis aastat. Nende aastate jooksul oli varemgi inimesi Euroopasse rännanud, aga et kriis võiks võtta nii laiaulatuslikud mõõtmed, ei uskunud ilmselt keegi. Tänapäevaks on rändekriis viinud Euroopa Liidu sisese kriisini. Saksamaa, kes varem põgenikke avasüli vastu võttis, on nüüdseks arusaanud, et see võimekus on täis saamas ning rohkem inimesi mahutada pole võimalik. Samal ajal on Rootsi sulgemas oma riigipiire, et põgenikevoogu kontrolli alla saada. Seal juures on Itaalia ja Kreeka juba kriisi algus aegadest vaevlenuid inimmasside käes, millega nad ei olnud suutelised ise toime tulema. Euroopa on silmitsi ka läbiaegade suurima terrorismiohuga, mille kontrollimine sellises olukorras on ülimalt keeruline kui mitte võimatu. Seega võib järeldada, et nii laiaulatusliku rändekriisi puhkemisele aitasid kaasa sündmused, mis algasid 2011. aastal Araabia kevadega. Süüria kodusõja algus ning keerulised suhted teistes Lähis-Ida riikides andsid tõuke sealsete elanike lahkumiseks. Raskesti kontrollitav rahvaste liikumine on hõlbustanud ka terroristide tegevust ning loonud soodsamad tingimused terroriakte planeerides nähtamatuks jääda. Põgenikekriisi kasvamisele aitas kaasa ka senise Euroopa Liidu pagulaspoliitika, mis on oma solidaarsus põhimõttest lähtuvalt seni kõik abivajajad vastu võtnud, kuid on võimetu käesoleva kriisi absorbeerimisel, tulenevalt viimase mastaapsusest.

Rahvusvahelised organisatsioonid, Euroopa Liit ja erinevad riigid on teinud koostööd ja välja töötanud erinevaid meetmeid kuidas rändekriisi leevendada ning sellega kaasnenud inimsmuugeldamist kontrolli alla saada. Rändekriisi leevendamiseks on kehtestatud Euroopa Liidu liikmesriikide vahel kvoodisüsteem, mille alusel põgenikke riikide vahel jagada, tugevdatud on nii Euroopa Liidu välis- kui ka sisepiiride valvete, hädas olevaid riike on toetatud rahaliselt ning suurt tööd on tehtud varjapaigasüsteemi loomise nimel. Inimsmuugeldamise peatamiseks on korraldatud mitmeid operatsioone Vahemerel, näiteks: EUNAVOR Med, mille eesmärgiks oli inimsmuugeldamiseks kasutatavate laevade konfiskeerimine.

Töö käigus kontrollisin kahe hüpoteesi paikapidavust:

1. Rändekriis tekkimisele aitas kaasa 2011. aastal alanud Araabia kevade sündmused, sh eriti Süüria kodusõja puhkemine ja Euroopa Liidu senise pagulaspoliitika läbikukkumine.
2. Rändekriisi on võimalik leevendada Euroopa Liidu ja tema naaberriikide vahelise koostöö arendamisega ning migrantide abistamisega transiitriikides.

Esimene hüpotees osutus tõeseks. 2011. aastal alanud Araabia kevad, mis haaras endaga Põhja-Aafrika ja Lähis-Ida piirkonnad, oli märgiks araablaste tahtest muuta valitsevat diktaatorlikku elukorraldust demokraatlikumaks, pääseda võimukandjate meelevallast ja rõhumisest ning saada suurem otsustusvabadus. Araabia kevade üheks verisemaks maaks on kujunenud Süüria. Segane olukord ning pikaajaline sõja jätkumine on lisaks Süüria valitsusele ja opositsioonile toonud riiki sõdima oma riigi loomise nimel ka terroristliku grupeeringu ISIL. Igapäevaseks nähtuseks kujunenud lahingud, pommitamised ning röövimine, on tinginud inimeste massilise kodumaalt lahkumise ja rändekriisi puhkemise. Eluohtlik teekonna eesmärgiks on leida inimväärsemad elutingimused. Samuti on soodustanud inimeste massilist rännet Euroopa Liitu, viimase senise pagulaspoliitika solidaarsuse põhimõtte, mille alusel on abivajajad alati vastu võetud, kuid milles polnud arvestatud võimalusega, et pagulaste arv võib kasvada paari aastaga sadade tuhandeteni ning asjaoluga, et reaalselt abivajajatega on ühinenud inimesed arengumaadest, kes reaalselt abi ei vaja, kuid soovivad saada osa Euroopa Liidu liikmesriikide hüvedest ehk majanduspagulased. Seega on senine pagulaspoliitika läbi kukkunud, kuna Euroopa Liidu majandus ega elukorraldus, ei tule toime nii suure hulga pagulaste vastuvõtmise ja selle korraldamisega.

Teine hüpotees osutus samuti tõeseks. Rändekriisi on võimalik leevendada kui valitseb koostöö nii Euroopa Liidu siseselt kui ka Euroopa Liidu ja tema naaberriikide vaheliselt. Praeguseks on Euroopa Liidu siseselt koostööd tehtud ühise kvoodisüsteemi loomiseks, piirikontrolli tugevdamiseks ning varjupaigasüsteemi loomiseks. Euroopa Liit on toetanud ka oma naaberriike Türgit, Liibanoni ja Jordaaniat, pakkudes neile nii humanitaarabi kui rahalist toetust, sest need kolm riiki on saanud väga suure koormuse osaliseks ning peavarju pakkunud umbes neljale miljonile põgenikule. Lisaks lööb Euroopa Liit kaasa rahuläbirääkimistel, mille tulemusena loodetakse saavutada sõjalise olukorra lõpetamine Süürias. Kahjuks aga pole siiani tehtud pingutused rahu sõlmimiseks vilja kandnud.

Töös on kasutatud püstitatud hüpoteeside tõestuseks viidatud väiteid, mille autorid on reaalselt Euroopa Liidu sise- ja välispoliitika kujundajad: Eesti Vabariigi president Toomas Hendrik Ilves, Eesti välisminister Marina Kaljurand, Euroopa Parlamendi president Martin Schulz, Saksamaa kantsler Angela Merkel.

VIIDATUD ALLIKAD

Ametlikud dokumendid ja raportid

Commission on Crime Prevention and Criminal Justice Vienna. UN.

<http://www.unodc.org/unodc/commissions/CCPCJ/> (30.10.2015)

Euroopa Nõukogu inimkaubanduse vastu võitlemise konventsiooni preambul. Euroopa Nõukogu Tallinna Infotalitus.

https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/eesmargid_ja_tegevused/Sooline_vordoiguslikkus/Inimkaubandus_ja_prostitusioon/60.euroopa_noukogu_voitlus_inimkaubandusega._broshuur.pdf (09.09.2015)

Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv. Vastu võetud Euroopa Parlamendis ja Euroopa Liidu Nõukogus 5. aprillil 2011. a – ELT 15.04.2011, 36

Inimkaubandusvastane Euroopa Nõukogu konventsioon. Vastu võetud Riigikogus 16.mai 2005. a – RT II, 23.12.2014, 2

Komisjoni otsus. Vastu võetud Euroopa Komisjonis 10. augustil 2011. a – ETL 12.08.2011, 502

Nõukogu otsus. Vastu võetud Euroopa Liidu Nõukogu 8. detsembril 2000. a –ELT 01.02.2001, 87

Pagulasteema: küsimused-vastused. Vabariigi Valitsus.
<https://valitsus.ee/et/pagulased-kkk> (12.11.2015)

Rahvastikustatistika piirkondlikul tasandil. Eurostat.

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_statistics_at_regional_level/et#Rahvastikustatistika_piirkondpiirk_tasandil (18.11.2015)

Saar, J. Seksuaalne eksploatatsioon ja inimkaubandus Eestis

http://www.iom.ee/avaldatud_materjalid/trafficking_in_estonia_est.pdf (08.09.2015)

United Nations Convention against Transnational Organized Crime. United Nations.

https://www.unodc.org/pdf/crime/a_res_55/res5525e.pdf (13.10.2015)

Varjupaiga taotlemine. Politsei- ja Piirivalveamet.

<https://www.politsei.ee/et/teenused/rahvusvaheline-kaitse/varjupaiga-taotlemine/>
(29.11.2015)

Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus. Vastu võetud Riigikogus 14.dets. 2005.
a – RT I 2006, 2, 3; RT I, 23.03.2015, 26.

Weitzer, R. Human Trafficking and Contemporary Slavery.

<http://www.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev-soc-073014-112506>
(08.10.2015)

Monograafiad

Bales, K. (2005). *Understanding Global Slavery : A Reader*. Oakland:University of California Press

Gallagher, A, T. (2010). *International Law of Human Trafficking*. Cambridge: Cambridge University Press

Monzini, P. Aziz, N.A. Pastore, F.(2015). *The Changing Dynamics of Cross-border Human Smuggling and Trafficking in the Mediterranean*.

http://www.iai.it/sites/default/files/newmed_monzini.pdf (18.11.2015)

Newman, E. (2008). *Trafficking in Humans : Social, Cultural and Political Dimensions*. s.l.: United Nations University Press.

Trafficking and prostitution: the growing exploitation of migrant women from Central and Eastern Europe. (1995). / Koostaja: IOM International Organization for Migration. Budapest: Migration Information Programme

Teadusartiklid

Austers, A. The Refugee's Crisis – Yet another 'Achilles' Heel' of the European Integration Project?

http://liia.lv/site/docs/Towards_Reassurance_and_Solidarity.pdf (16.11.2015)

Elagati, M. (2011). Araabia kevad. - *Diplomaatia*, Nr 94/95.

(Toim) E. Bahovski. Tallinn: SA Kultuurileht.

<http://www.diplomaatia.ee/artikkel/araabia-kevad/> (21.10.2015)

EL kiitis heaks mereväeoperatsiooni Vahemerel. Postimees.

<http://maailm.postimees.ee/3233231/el-kiitis-heaks-merevaeoperatsiooni-vahemerel>
(12.11.2015)

EP president: 'Don't judge Turkey. Euroobserver.

<https://euobserver.com/tickers/130709> (09.11.2015)

- Espak, P. Sazonov, V. (2012). Süüria „suurkuningate“ võimu lõpp? - *Diplomaatia*, Nr 108. (Toim) E. Bahovski. Tallinn: SA Kultuurileht.
<http://www.diplomaatia.ee/artikkel/suuria-suurkuningate-voimu-lopp/> (04.11.2015)
- Eunavfor Med operation Sophia. European Union.
http://eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eunavfor-med/index_en.htm
(12.11.2015)
- Hanso, H. (2012a). Araabia unistus. - *Diplomaatia*, Nr 101/102. (Toim) E. Bahovski. Tallinn: SA Kultuurileht.
<http://www.diplomaatia.ee/artikkel/araabia-unistus/> (04.11.2015)
- Hanso, H. (2014b). Islamiäärmuslased on loonud eduka narratiivi ... - *Diplomaatia*, Nr 136. (Toim) E. Bahovski. Tallinn: SA Kultuurileht.
<http://www.diplomaatia.ee/artikkel/islamiaarmuslased-on-loonud-eduka-narratiivi/>
(08.11.2015)
- Holliday, J. The Assad Regime From Counterinsurgency to civil war.
<http://www.understandingwar.org/sites/default/files/TheAssadRegime-web.pdf>
(05.11.2015)
- Ilves, T. H. Toomas Hendrik Ilves: Euroopa muutuste ristteel
<http://arvamus.postimees.ee/3403855/toomas-hendrik-ilves-euroopa-muutuste-ristteel>
(19.11.2015)
- Kaljurand, M. (2015). Rändekriis on tuleproov kogu Euroopa jaoks. - *Diplomaatia*, Nr 146. (Toim) E. Bahovski. Tallinn: SA Kultuurileht.
<http://www.diplomaatia.ee/artikkel/randekriis-on-tuleproov-kogu-euroopa-jaoks/>
(28.10.2015)
- Kaplan, E. The Rise of al-Qaedaism
<http://www.cfr.org/terrorist-organizations-and-networks/rise-al-qaedaism/p11033>
(09.11.2015)
- Kaupmees, A. (2015). Rootsi maadleb põgeniketulvaga. - *Diplomaatia*, Nr 148. (Toim) E. Bahovski. Tallinn: SA Kultuurileht.
<http://www.diplomaatia.ee/artikkel/rootsi-maadleb-pogeniketulvaga/> (30.12.2015)
- Kes on kaliif?
<http://www.islam.pri.ee/index.php?id=122> (28.11.2015)
- Mahony, H. Nielsen, N. EU to 'capture and destroy' migrant traffickers' boats.
<https://euobserver.com/justice/128421> (10.11.2015)
- Maurice, E. Germany makes U-turn on Syria refugees.
<https://euobserver.com/migration/131062> (12.11.2015)

- Mediterranean Migrants and Refugees: Latest Arrivals and Fatalities. IOM.
<http://www.iom.int/news/mediterranean-migrants-and-refugees-latest-arrivals-and-fatalities> (09.11.2015)
- 540 000 migrants arrived on Greek islands in the first 10 months of 2015. Frontex.
<http://frontex.europa.eu/news/540-000-migrants-arrived-on-greek-islands-in-the-first-10-months-of-2015-4uH4FJ> (12.11.2015)
- Minnik, T. Taavi Minnik: KGB mängib Lähis-Idas malet.
<http://arvamus.postimees.ee/3423737/taavi-minnik-kgb-mangib-lahis-idas-malet> (04.12.2015)
- Missing migrants project. IOM.
<http://missingmigrants.iom.int/> (09.11.2015)
- Mõttus, M. (2015). Uus Lähis-Ida – vanad vaenud. - *Diplomaatia*, Nr 141.
(Toim) E. Bahovski. Tallinn: SA Kultuurileht.
<http://www.diplomaatia.ee/artikkel/uus-lahis-ida-vanad-vaenud/> (06.11.2015)
- Männik, E. (2013). Sõda ja rahu Süürias. - *Diplomaatia*, Nr 118/119.
(Toim) E. Bahovski. Tallinn: SA Kultuurileht.
<http://www.diplomaatia.ee/artikkel/soda-ja-rahu-suurias/> (05.11.2015)
- Niin, M. Tsahkna: piirikontrollist pole Kreekas juttugi, põgenikud saadetakse võimalikult sujuvalt läbi riigi Euroopa poole.
<http://www.delfi.ee/news/paevauudised/eesti/tsahkna-piirikontrollist-pole-kreekas-juttugi-pogenikud-saadetakse-voimalikult-sujuvalt-labi-riigi-euroopa-poole?id=72914133> (11.11.2015)
- Number of sea arrivals in Greece hits half million mark. UNCHR.
<http://www.unhcr.org/56263d536.html> (09.11.2015)
- Nutt, M. (2012). Araabia kevad suubub talve. - *Diplomaatia*, Nr 101/102.
(Toim) E. Bahovski. Tallinn: SA Kultuurileht.
<http://www.diplomaatia.ee/artikkel/araabia-kevad-suubub-talve/> (30.10.2015)
- Organized crime involvement in trafficking in persons and smuggling of migrants. UNODC.
https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/FINAL_REPORT_06052010_1.pdf (18.11.2015)
- Pagulased ja Eesti meedia. Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooni Eesti esindus.
<http://iom.ee/failid/content/Ajakirjanike%20juhendamaterjal%20-%20Pagulased%20ja%20eesti%20meedia%202012.pdf> (26.11.2015)

- Pagulasteema: küsimused-vastused. Vabariigi Valitsus.
<https://valitsus.ee/et/pagulased-kkk> (12.11.2015)
- Perry, A. Agius, C. Mastermind: The evil genius behind the migrant crisis.
<http://europe.newsweek.com/mastermind-evil-genius-behind-migrant-crisis-328471>
(09.11.2015)
- Piebalgs, A. The Impact Of The Refugee Crisis On The European Union
http://liia.lv/site/docs/Towards_Reassurance_and_Solidarity.pdf (16.11.2015)
- Randlaid, S. Türgi tulistas alla Vene sõjalennuki, Moskva eitab õhupiiri rikkumist.
<http://uudised.err.ee/v/valismaa/60b508ed-48a6-4971-8700-9291d2d4c98b/turgi-tulistas-alla-vene-sojalennuki-moskva-eitab-ohupiiri-rikkumist> (24.11.2015)
- Rettman, A. Libya says EU boat-sinking operation 'not humane'.
<https://euobserver.com/justice/128754> (10.11.2015)
- Rootslaste suhtumine varjupaigataotlejatesse on järsult muutunud. Delfi.
<http://www.delfi.ee/news/paevauudised/valismaa/rootslaste-suhtumine-varjupaigataotlejatesse-on-jarsult-muutunud?id=72899353> (12.11.2015)
- Sazonov, V. (2014). Islamismi puhangud Iraagis – kas Araabia kalifaadi taassünd? - *Diplomaatia*, Nr 101/102. (Toim) E. Bahovski. Tallinn: SA Kultuurileht.
<http://www.diplomaatia.ee/artikkel/islamismi-puhangud-iraagis-kas-araabia-kalifaadi-taassund/> (06.11.2015)
- Smuggled futures: the dangerous path of a migrant from Africa to Europe. Global Initiative.
<http://www.globalinitiative.net/smuggled-futures/> (18.11.2015)
- Särekanno, U. Junckeri kvoodid ka Eesti solidaarsus.
<http://www.poliitika.guru/junckeri-kvoodid-ja-eesti-solidaarsus/> (09.11.2015)
- Swing, W.L. Crisis situations are laboratories for human trafficking.
<https://euobserver.com/opinion/129786> (27.11.2015)
- Zand, A. Koivunen, K. (2011). Süüria kevad? - *Diplomaatia*, Nr97. (Toim) E. Bahovski. Tallinn: SA Kultuurileht.
<http://www.diplomaatia.ee/artikkel/suuria-kevad/> (21.10.2015)
- Vilpišauskas, R. Leadership in Times of Crisis: Managing Change in Europe.
http://liia.lv/site/docs/Towards_Reassurance_and_Solidarity.pdf (16.11.2015)

SUMMARY

EUROPE UNDER UNCONTROLLABLE REFUGEE CRISIS AND HUMAN SMUGGLING: HOW TO MOVE ON

Sirli Väli

By the year 2015 migration crisis has grown into a widespread crisis with unexpected developments, which affects almost the entire world, especially Europe. There are several reasons why Europe is faced with such a problem. To understand them, we should look back to the year 2011 and the beginning of the Arab Spring. The people in the region of North Africa and Middle East started an uprising with an aim to democratize their countries. If the democratisation succeeded in Tunisia and Egypt, then Syria is still suffering in the civil war, which began four years ago. By the year 2015, the situation has become intolerable and desperate people have decided to abandon their homes to survive. In addition to Syria, the situation is unstable in other Middle-Eastern and North-African countries, which stimulates the ongoing refugee crisis.

In the situation of massive immigration towards Europe, the growth of illegal organized crime has got more real and widespread, especially the activity of human traffickers and smugglers. Although this type of crime originates from the beginning of time, in 2000 with the adoption of the Palermo Convention and its three Protocols, more attention was drawn to the topic. The result of the adopted Palermo Convention was that the concept of "human trafficking" got its first definition, which allowed to understand the problem more clearly and thereby to take strong action in the fight against human trafficking. It is very important to distinguish between human trafficking and smuggling. If the smuggling usually means illegal transportation of people which takes place across the national borders, then the human trafficking can also occur within one country or if it takes place across the national borders, it is usually carried out legally. If the human trafficker earns income from the

services provided by the victim, then the relationship between the smuggler and the people being smuggled is usually concluded, when the people being smuggled pay for the transportation service and start their journey. Therefore, human trafficking is rather a crime against people and smuggling is a crime against the state, where people are transported on an illegal basis. In addition, with the massive illegal immigration a threat of terrorism has been included. The development of this kind of situation has been fully taken advantage by the terrorist group called ISIL.

International institutions and different states have taken steps to stabilize the situation, but no significant progress has been made so far. They have been focused on the problems as the result of refugee crisis and not on the source of it. There have been many attempts to divide the masses of refugees between EU member states by quotas and numerous operations have been carried out to catch the smugglers, but as the results the wave of refugees has not decreased so far.

The aim of this work was to find out why the refugee crisis broke out, why it could not be foreseen, and how has it affected the European Union. In addition, the aim was to explore what kind of steps are the international institutions and countries taking to alleviate the refugee crisis and to reduce the human smuggling.

The refugee crisis broke out because of the Arab Spring, which started in 2011 and had not found a peaceful solution since 2015. The most difficult and bloodiest situation has been developed in Syria. If at the beginning of the civil war, people were enthusiastic and hoped to overthrow the dictator with the help of the Western world, then in reality the civil war has been going on for years, resulting in a massive refugee crisis. Many people have lost their loved ones and to live in a constant fear has become too stressful to tolerate any longer. This kind of situation has last for 5 years. At the beginning of this period many people started to flee to Europe, but nobody believed at first, that the refugee crisis could grow into such wide-range dimensions. As of today, the refugee crisis has also led EU into an internal crisis. Germany, who accepted all the refugees at the beginning of the crisis, has now realized that they have reached to the limit, and it is not possible to accommodate more. At the same time, Sweden has closed its borders to get the wave of refugees under the control. Meanwhile Italy and Greece have been struggling under the huge waves of refugees from the beginning of the crisis, which they have not been able to handle on their own. In addition, Europe is facing its

worst terrorist threat ever, which is difficult to contain under such widespread refugee crisis. The uncontrollable nature of refugee crisis has been also favoured by the current EU refugee policy, which is based on its solidarity principal and thereby tries to help and accommodate everybody that seeks support. Yet, this policy is unable to handle the current refugee crisis, due to its large scale.

International organizations, EU and different countries are doing cooperation and worked out different methods how to relieve refugee crisis and to get the smuggling under control. In order to relieve the refugee crisis, the EU has established a quota system in order to divide the refugees between the member states, both EU internal and external border control has been strengthened, countries struggling with the largest waves of refugees have been supported with financial aid and much effort has been put into organizing different refugee camps. Also, several operations have been carried out to stop the smuggling in the Mediterranean Sea, for example: EUNAVOR Med, which aim was to confiscate boats used for human smuggling.

I checked if the following two hypotheses where correct while compiling my work:

1. The refugee crisis was developed by the events of the Arab Spring, especially by the outbreak of Syrian civil and also supported by the failure of current European Union refugee policy.
2. If the Syrian civil war does not end, the migration of refugees to EU states will continue also in the upcoming years.

The first hypothesis was found correct. The Arab Spring that started in 2011 and involved most of the countries in the North-Africa and in the Middle-East, was driven by the desire of the people to change the current dictatorship rule in the country to more democratic one, to escape from the suppression of the authorities and to achieve more human rights. The refugee crisis has been fuelled more over by the civil war in Syria, which has not come to an end by the end of year 2015. In addition to Syrian government and opposition forces, the war has also been joined by the terrorist group ISIL forces, who seek to establish its own country. A massive amount of people have left their homes, because of everyday battles, bombardment and kidnapping, that has created a huge refugee crisis. The refugees are willing to start a dangerous journey to restore their decent living conditions. The uncontrollable nature of refugee crisis has been also favoured by the current EU refugee policy, which is caused

because of its solidarity principal to help and accommodate everybody that seeks support. Yet this policy has not foreseen the possibility of the amount of refugees to grow into hundreds of thousands in just some years and it does not take into account the reality, that a lot of people also from the third world countries have joined the refugees, who in reality do not need help and accommodation, but just try to benefit from the better grants in EU countries. Therefore the current EU refugee policy has failed and is out of date, because the economy and the way of life in EU cannot handle so many refugees with so short period.

The second hypothesis was also found correct, the refugee crisis can only be managed and relieved when the countries within the EU cooperate, as well as work together with the countries neighbouring the EU. The EU has already created a so-called quota system, to accommodate refugees between the member countries. EU also organizes the establishment of refugee camps and is strengthening the border control of EU. The EU has also supported its neighbouring countries like Turkey, Lebanon and Jordan, by offering them both humanitarian aid and financial support, because those three countries are under the biggest wave of refugees and have offered shelter for about 4 million refugees. In addition to that, the EU is involved in the peace talks in order to stop the fighting in Syria. Despite such effort, the fighting still continues in Syria.

In order to support the hypotheses set in this work, several publications have been used, that are published by the officials working with the EU foreign and internal policy, like the President of the Republic of Estonia – Toomas Hendrik Ilves, minister of foreign affairs of Estonia – Marina Kaljurand, the President of European Parliament – Martin Schulz, the German Chancellor – Angela Merkel.